

3. Механизациялаштирилган дала ишларида хавфсизлик чоралари

17 ёшдан кичик бўлмаган шахслар меҳнатидан ўзиюрар кишлоқ хўжалик машиналарида фойдаланишга бундай шахсда ушбу машиналарни бошқариш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома мавжудлигидагина руҳсат берилади.

Механизатор касби бўйича меҳнат таълими курсини тугатган ва ўзиюрар кишлоқ хўжалик машиналарини бошқариш ҳуқуқини берувчи тегишли гувоҳномани олган ўрта умумий таълим мактабларининг битирувчилари 17 ёшга киргунга қадар тажрибали мураббий-механизаторлар раҳбарлигида ишлашга руҳсат берилиши мумкин.

Трактор, ўзиюрар шасси, комбайн, кишлоқ хўжалик машиналари ва ихтисослаштирилган машиналарнинг техник ҳолати ушбу машиналарга белгиланган Хавфсизлик техникаси қоидалари ва завод йўриқномалари талабларига **жавоб бериши шарт.**

Машиналар завод йўриқномасига мувофиқ соз ҳолатдаги асбоблар ва мосламалар тўплами билан жиҳозланган бўлиши керак.

Ғалла экинлари, пахта, ўтлар ва бошқа тез ўт олувчан экинлар ва сомон кабиларни йиғиш учун мўлжалланган ҳамда янчиш вазифасини бажарувчи машиналар соз ҳолатдаги учкун ўчиргичлар ва бирламчи ўт ўчириш воситалари билан жиҳозланиши лозим.

Машиналарнинг ҳаракатланувчи, айланувчи қисмлари (кардан, занжирли, тасмали, тишли узатмалари ва ш.к.) хизмат кўрсатувчи ходимларнинг хавфсизлигини таъминлайдиган сақловчи қопламалар билан тўсилган бўлиши керак.

Очиладиган қопламалардан кейинги ички юза қисми қизил рангга бўялган бўлиши керак.

Трактор ва ўзиюрар шассиларнинг кабинаси қуйидаги талабларга жавоб бериши шарт:

- олд, орқа ва ён ойналарида ёриқлар ва кўриш имкониятини ёмонлаштирувчи тусланган жойлар бўлмаслиги лозим. Ойна ўрнига кўриш имкониятини таъминламайдиган материалларни ўрнатиш тақиқланади (*кўриш имконияти ёмонлашади*);
- ойна кўтариш механизмлари мавжудлигида ён ойналар осон ва раво туширилиши, кўтарилиши ва ўрнатилган ҳолатда қотиши лозим;
- ойна тозалагичлар осон ҳаракатланиши ва ойна тўлик тозаланишини таъминлаши лозим;
- кабина эшикларининг қулфлари соғ ҳолатда бўлиши, ҳаракатланиш вақтида эшиклар ўзидан-ўзи очилиб кетишига йўл қўймаслиги лозим;
- назорат-ўлчов асбобларининг панеллари ёритилган бўлиши керак;
- кабина полида резина гиламча бўлиши керак;
- ўриндик ёстиғи ва орқа суянчиғида чўккан жойлар, чиқиб турган пружиналар ва ўткир бурчаклар бўлмаслиги лозим.

Двигателда ёнилғи, мой ва сув оқаётган жойлар, газ чиқариш коллекторининг двигателга ва газ чиқариш қувурига туташмаларида ишланган газнинг чиқаётган жойлари бўлмаслиги лозим.

Вентилятор парраклари двигател рангидан бошқа рангга бўялган бўлиши керак.

Ишга тушириш двигатели механизмларининг ричаглари осон ва ишончли буралиши керак.

Қўлда ишга тушириш механизмнинг арқони учида дастаси бўлиши шарт.

Электр ускуналарнинг техник ҳолати стартер, ёритиш асбоблари, сигнализация ва электр назорат асбоблари ўз меъёрида ишлашини таъминлаши ва симлар ҳамда клеммаларда учкун ҳосил бўлишига ва ток қочишига йўл қўймаслиги лозим.

Аккумуляторлар батареяси машиналар конструкциясида назарда тутилган жойларда жойлашиши, ишончли маҳкамланган, қопқок билан ёпилган ва электролит сизиб чиқиши жойлари бўлмаслиги керак.

Машиналар ва асбобларнинг ишчи қисмларини бошқариш ричаглари ишончли маҳкамловчи қурилмалар билан жихозланган бўлиши керак.

Олд ғилдиракларнинг қиялиги ва бурилиш бурчаги завод қўлланмаларига мувофиқ ўрнатилиши керак.

Покришқаларнинг ҳар икки томонида очик ёриклар ва йиртилган жойлар бўлмаслиги, шунингдек, протектор расми бутунлай ўчиб кетмаган бўлиши лозим.

Машина-трактор агрегатларини тайёрлаш жараёнида Фермер хўжалигининг раҳбари:

- чиниктиришдан (обкаткадан) ўтказилмаган машиналардан фойдаланишни таққклаши (машина фойдаланиш жараёнида бузилиб қолиши мумкин);
- янги ва таъмирдан чикқан машина ва агрегатларнинг бутлигини ва техник жиҳатидан созлигини текшириши;
- ишлар хавфсиз бажарилишини таъминламайдиган (айланувчи механизмлари тўсилмаган, тормоз мосламалари ростланмаган, рул бошқаруви носоз бўлган, товушли сигнали бўлмаган ва б.) машиналар ва агрегатлардан фойдаланилишига йўл қўймаслиги;
- машиналарга ёнилғи-мойлаш материаллари ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя

қилган ҳолда фақат механизациялаштирилган усулда қўйилишини талаб қилиши шарт.

Механизациялаштирилган ишлар бажарилишида Фермер хўжалигининг раҳбари:

- трактор кабинасида ва ишларни бажариш майдонида бегона шахслар бўлишини тақиқлаши (жароҳатланиши мумкин);
- тиркама ёки осма машиналарда одам ташишни тақиқлаши (машина ағдарилиб кетиши мумкин);

- ишни бир гуруҳ машиналар бажаришида ишловчи ходимлар ичидан гуруҳ раҳбарини тайинлаши;

- қиялиги 8 – 9⁰ дан ортиқ бўлган
- участкаларда умумий ишлар учун мўлжалланган трактор ва комбайнлардан фойдаланишга йўл қўймаслиги (ишлаётган машина ағдарилиб кетиши

мумкин);

- Туман электр тармоқлари (ТЭТ)нинг рухсатномасини олмасдан электр узатма тармоқлари остида ишларни бажаришга рухсат бермаслиги (электр токидан жароҳатланиш эҳтимолининг олдини олиши) шарт.

Фермер хўжалигининг машиналар учун тайёрланмаган далаларида машиналарнинг ишлаши мумкин эмас.

Далаларни тайёрлаш ишлари қуйидагилардан иборатдир:

- тош ва сомонлардан тозалаш;
- чуқурликларни тўлдириб текислаш;
- йирик тошлар, ювилиб кетган майдонлар ва бошка тўсиклар ёнига огохлантирувчи белгилар ўрнатиш;
- дам олиш жойларини жиҳозлаш.

а. Қишлоқ хўжалик экинларини сепиш ва экиш.

Экгич ва уруғ сепгич машиналарига хизмат кўрсатиш ишларига 18 ёшдан кичик бўлган шахсларни жалб қилиш рухсат этилмайди!

Қишлоқ хўжалик экинларини экиш ишларида уруғ экгич уланган тракторнинг тракторчи-машинисти гуруҳ раҳбари ҳисобланади.

Экиладиган уруғлар ва сочиладиган ўғитлардан ташқари бегона нарсалар экгич қутисига тушиб қолмаслигини қатъий назорат қилиш зарур.

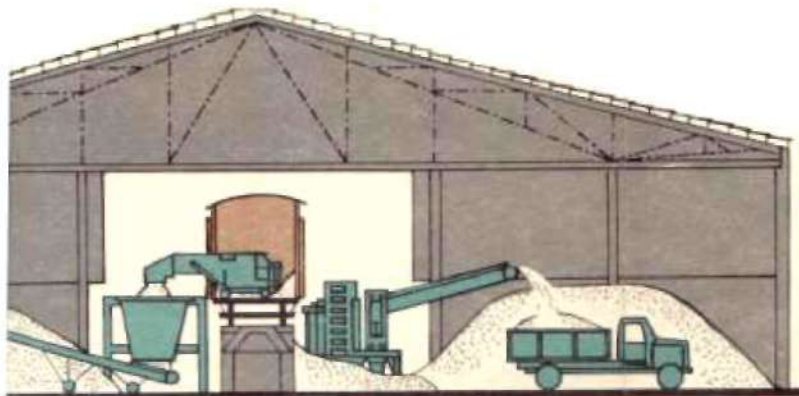

Агрегатнинг эгич кутисига уруғ факат тўхтаб тургандагина тўлдирилади.

Кўл жароҳатланишининг олдини олиш мақсадида эгич кутиларидаги ғалла ёғочли куракча ёрдамида текисланади.

Ёдда сақланг:

экиладиган уруғлар
автоюклагичда
юкланаётган вақтда
кабинадан ташқарида
одамлар бўлиши
тақиқланади (жароҳат
олиш эҳтимоли мавжуд).

ЁДДА ТУТИНГ:

Агрегат ҳаракатланиши вақтида уруғ экувчилар тутқич ва тўсиклар билан жиҳозланган зинапоаяларда бўлиши **шарт**.

Дориланган уруғларни ва минерал ўғитларни эгичларга солаётган ишчилар ҳимояловчи кўзойнак, респиратор ва кўлқопда ишлаши **шарт**.

Эгич агрегати **факат бош уруғ экувчининг ишораси бўйича** ҳаракатлана бошлайди ва тўхтатилади.

ЁДДА ТУТИНГ!

Дориланган уруғларни назоратсиз қолдириш тақиқланади.

Дориланган билан ишлов берилган уруғларни озик-овкат, ем-хашак ёки бошқа маҳсулотлар билан бирга идишсиз ҳолда ташиш **тақиқланади** (одамлар ва чорва моллари заҳарланишининг олдини олиш зарур).

Дориланган уруғлар идишида «Дориланган», «Захарли» каби аник ва ўқиб бўладиган ёзувлари бўлиши шарт.

Тушлик танаффусида дориланган уруғлар билан ишлайдиган ишчилар **албатта** махсус кийимини ечиши ва кўлини совун билан яхшилаб ювиши **зарур**.

Қишлоқ хўжалик экинларини экиш ишларида тракторчи агрегатни ишга туширишдан олдин механизмлар ўзаро белгиланган меъёрларда ҳаракатланаётганига, тракторнинг гидротизими ва маркерлари соз эканлигига, маҳкамлаш мосламаларининг ҳолатига **ишонч ҳосил қилиши керак**.

Агрегатни ишга туширишдан олдин тракторчи машина ёнида **одамлар йўқлигини текшириши**, шундан сўнг барча ишчиларга олдиндан таниш бўлган ишга тушиш **сигналини бериши лозим**.

ЁДДА ТУТИНГ:

Трактор ва эгичнинг узатма механизмлари сақловчи тўсиқлар билан беркитилган бўлиши шарт.

Агрегатни жойидан кўзғатиш, қувват олиш валини (ҚОВ) тўсатдан улаш ва тўхтатишни сигналсиз амалга ошириш тақиқланади (тиркалган агрегатларга хизмат кўрсатувчи ишчилар жароҳатланиши мумкин).

Навбатдан олдин ва кейин бошқа жойга хайдаб ўтишда (хайдалаётган йўл охирида бурилишдан ташқари) ва тракторчи йўклигида эгичларнинг гидромаркерлари қўшимча тарзда қисқич ва илгаклар билан маҳкамлаб қўйилган бўлиши лозим.

Қайрилишда эгични ва маркер штангаларини кўтариш ва туширишда дастлаб атрофдагиларни бу ҳақида огоҳлантириш ва бирон кишига тегиб кетиш хавфи йўклигига ишонч ҳосил қилиш зарур.

Фойдаланиш бўйича қўлланмада кўрсатилган гидротизимнинг ишлаш тартибига ва таксимлагич дастасини ҳаракатлантириш тартибига риоя қилиш жуда муҳим.

Маркер гидротизимининг иш тартиби иш ҳолатида ва штангаларни тушириш вақтида – ўзгарувчан, транспорт ҳолатида – нейтрал бўлади.

Хавф юзага келган тақдирда туширилаётган штанганинг таксимлагич дастасини ўзгарувчандан нейтрал ҳолатига ўтказиб дарҳол тўхтатиш зарур.

Қуйидагиларни ёдда сақлаш зарур:

Экгичнинг транспорт тезлиги 16 км/соатдан юқори бўлмаслиги лозим;

Қайрилишдан олдин экгич ағдарилиб кетишининг олдини олиш мақсадида унинг тезлиги 5 км/соатгача камайтирилади.

Бункерлари тўлдирилган экгични бошқа жойга ташиб ўтиш ва уларни узилган ҳолатда қолдириш мумкин эмас.

Агрегат узоқ вақтга тўхтатилганда ёки тракторчи кетаётганда экгич туширилган ҳолатга келтирилиши керак.

Кўчат экишни бошлашдан олдин:

- экувчи ходимнинг ўриндиғи ишончли маҳкамланганлигига;
- химояловчи соябон маҳкамланганлигига;
- икки тарафлама сигнализация тизими соз эканлигига ишонч ҳосил қилинг.

Машинанинг ишчи қисмини кўтариш ёки тушириш вақтида ва агрегатни транспортда ташишда машинада (экиш секцияларида, машина рамасида, стеллажларда) бўлиш **тақиқланади** (*ишчилар жароҳат олиши мумкин*).

Ишчилар жароҳат олишининг олдини олиш мақсадида агрегат ҳаракатланаётган вақтда стеллажлардан кўчатли кутиларни олиш **мумкин эмас**.

Экувчилар йиқилиб тушишига ва машина узеллари синишига йўл қўймаслик учун агрегатни орқага ҳаракатлантириш **тақиқланади**.

б) Богбонлик ва узумчиликда қишлоқ хўжалик ишлари

Мевали дарахтларни парвариш килиш жараёнида платформаларда қўлланадиган пневматик ва қўл асбобларининг бутун тўплами (шоҳкирккичлар, қўларралар ва б.) *тўлиқ соз ҳолатда бўлиши лозим.*

Платформада туриб ишларни бажаришда қуйидагиларни ёдда тутиш зарур:

- платформа соз ҳолатдаги тўсиклар, туткичлар ва зина билан жиҳозланган бўлиши керак;
- ишчилар пневмоасбоблардан фойдаланиш коидаларини билиши ва уни ишлаётган ҳолатда назоратсиз қолдирмаслиги лозим;
- майдончани кесилган шоҳлар билан тирбанд килиш мумкин эмас;
- ҳимояловчи кўзойнакда ишлаш зарур;

- тракторчи платформани фақат унинг устида бўлган гуруҳ бошлиғининг сигнали бўйича кўтаради ва туширади;
- бошқа жойга хайдаб ўтишда минора платформасида одамлар бўлиши мумкин эмас;
- дарахтларга ишлов бериш жараёнида минора дарахтларга нисбатан шамол кучи ва йўналиши ҳисобга олинган ҳолда жойлаштирилади.

Жароҳат олиш эҳтимоли юқори бўлиши сабабли қўлда ва механизациялаштирилган усулда бажариладиган ишларни бир вақтда бажариш тақиқланади!

в) Мева-сабзавот экинлари ҳосилини йиғиш

Картошка, лавлаги, сабзи ҳосилини комбайн ёрдамида йиғишда комбайн ҳайдовчиси йиғиш агрегатида гуруҳ бошлиғи ҳисобланади.

Комбайн ҳайдовчиси ва хизмат кўрсатувчи ходимлар фақат тугмалари тақилган ва почалари яхшилаб йиғиштирилган махсус кийим-бошда ***ишлаши лозим.***

Фартукда ишлаш тақиқланади!
(комбайннинг айланувчи қисмлари фартук ёки манжетсиз енг четини тортиб кетиши мумкин).

Йиғим-терим ишларини бошлашдан олдин
Комбайн ҳайдовчиси:

- ҳайдовчи майдончасининг комбайн рамасига ишончли маҳкамланганини текшириши;
- комбайн ҳайдовчиси билан тракторчи ўртасида икки тарафлама алокани таъминлаш учун товушли сигнализация тизимини текшириши;
- сакловчи копламалари мавжудлигини ва ишончлилигини, узатмаларнинг сакловчи копламалари ва тўсиклари созлигини текшириши;
- сараловчилар майдончаларидаги зинача маҳкамланишининг ишончлилигини текшириши;
- сараловчилар майдончаларидаги зинача ишончли маҳкамланганига

ишонч ҳосил қилиши шарт.

Ё Д Д А Т У Т И Н Г :

Жароҳатланишнинг олдини олиш мақсадида комбайнни техник созлаш бўйича барча ишлар тракторнинг двигатели ўчиқ ҳолатида бажарилиши зарур!

Комбайнни тозалаш ишларини ушбу мақсадлар учун мўлжалланган илгаклар ва тозалаш куракчалари ёрдамида ўтказиш зарур.

Комбайн остида ишларни бажариш вақтида мустаҳкам ва хавфсиз ҳолатни таъминлайдиган махсус тиргаклардан фойдаланиш лозим.

Комбайнни таъмирлаш пайтида тушиб кетишининг олдини олиш мақсадида кутилар, тошлар, гиштлар, машина қисмлари ва бошқа жисмлардан тиргак сифатида фойдаланиш қатъиян

Т А Қ И Қ Л А Н А Д И :

Иш вақтида:

- агрегатда ишлаш учун бириктирилмаган бошка шахсларга ушбу агрегатни топшириш (*агрегат бузилиши, одамлар жароҳатланиши мумкин*);
- комбайнда бегона шахслар бўлиши (*ҳаракатланиш вақтида ҳайдовчини чалғитиши ҳалокатга сабаб бўлиши мумкин*);
- агрегат ҳаракатланаётган вақтда ишчи қисмлар ва механизмларни текшириш ва ростлаш, носозликларни бартараф этиш (*жароҳат олиш эҳтимоли мавжуд*);

- агрегат ҳаракатланаётган вақтда комбайн ҳайдовчиси ва ишчилар иш жойини ташлаб кетиши, зинапояларда, зиначаларда ва ҳ.к.ларда туриши (*агрегат бузилиши, одамлар жароҳатланиши мумкин*)

ТАҚИҚЛАНАДИ

Ёдда тутиш зарур:

Комбайн ҳайдовчиси ва сараловчиларнинг иш ўрнига кириш жойи сақловчи занжир ёки планка тўсиқ билан беркитилган бўлиши керак.

Тракторчи агрегатни ҳайдалаётган йўналиш охирида, унинг ишчи қисмлари ердан тўлиқ чиққанидан сўнг қайтаради.

Қайрилиб олишни бошлашдан олдин ва қисқа муддатли тўхташда тракторнинг қувват олиш валини ўчириш керак.

Агрегатнинг қайрилиш жойларида одамлар ва турли хил транспорт воситалари бўлиши тақиқланади (ҳалокат, одамлар жароҳатланиши эҳтимоллари мавжуд).

Тақиқланади:

- дала шароитларида бирон бир таъмирлаш ишларини бажаришдан сўнг комбайн транспортёрларида асбобларни ёки бегона нарсаларни колдириш (*комбайн бузилиб қолиши мумкин*);

- агрегат ҳаракатланаётган вақтда транспорт воситасининг кузовида бўла туриб картошкани текислаш (*ишчи жароҳат олиши мумкин*);

- момақалдирок вақтида агрегатда ишлаш (*об-ҳаво шароитлари ёмонлашгани сабабли ҳалокат юз бериши, яшин уриши эҳтимоли мавжуд*).

Қияликларда ишлашда хавфсизлик чоралари

Ёдда тутиш зарур:

Қиялиги 15⁰ дан ортиқ бўлмаган қияликларда ишлашга рухсат этилади.

Чуқурликларга ёки жарликларга туташган далалар чегараларида бурилиш йўлаклари назорат эгатлари ёрдамида белгиланиши керак.
Мажбурий тўхташ ҳолатларида:

- трактор двигателини ўчириш ва уни тормозлаш;
- трактор филдираги тагига тиргаклар қўйиш зарур.

Йирик қияликлар ва чуқурликлар ёнида тўхтаб туриш ва қисқа вақтли тўхташ тақиқланади.

(тик қияликда тўхташ комбайн ҳаракатланиб кетишига, одамлар жароҳатланишига олиб келиши мумкин)

Қоронғи тушиши билан агрегатда ишлашни тўхтатиш зарур!

(кўриш имконияти ёмонлашуви ҳалокатга, одамлар жароҳатланишига сабаб бўлиши мумкин)

Агрегатлар ишлаётган майдонларда ҳамда улар тўхтаб турган вақтида агрегатларга яқин жойларда дам олиш ёки жойлашиш тақиқланади. (одамлар жароҳатланиши мумкин).

Саралаш пунктида ишлаш вақтида ёдда тутиш:

Саралаш пунктининг ҳаракатланаётган транспортёрлари ва тасмалари юқори даражада хавфлидир.

Машинани ишга туширишдан олдин машинист албатта ишлаётганларни транспортёр ишга туширилиши хақида огоҳлантирадиган сигнаolini беради.

Харакат
бошланиши
олдидан товуш
сигнали беринг

ЁДДА ТУТИНГ:

(ишлаётганлар жароҳатланишининг олдини олиш мақсадида)

- саралаш транспортёрларига ўтириш тақиқланади;

- ишчи қисмларини мойлаш ва тозалаш бўйича барча ишлар машина тўлиқ тўхтатилганда бажарилиши керак;

- тишли ва занжирли узатмаларнинг сақловчи қопламаси ва тўсиқларисиз ишлаш тақиқланади.

2) Пахта терими.

Бу ишда механик-ҳайдовчи гувоҳномасига эга бўлган, пахта териш машинасидан фойдаланиш бўйича махсус тайёргарликдан ўтган, хавфсизлик техникаси бўйича йўл-йўриқ олган шахслар ишлашига рухсат этилади.

Механик-ҳайдовчининг кийими танасига ёпишиб туриши, енг манжети ва тугмалари тақилган, куртка ёки қўйлаги шимига тақилган бўлиши лозим.

Сочи бош кийимига, рўмол ёки учбурчак рўмолча тагига йиғиштирилган бўлиши зарур.

Пойабзали оёғида мустаҳкам туриши зарур. Ботинка ипи боғлаш учун қулай ва калта бўлиши керак.

Механик-ҳайдовчи машинани чиниқтирган ва ўзлаштиргандан сўнг. Пахта териш машинасида унинг барча механизмлари текширилган ва ростлангандан кейин ишни бошлаш мумкин.

Машина механизмларини **ростлаш ишларини тўғри ва ўз вақтида ўтказиш** - ишлар хавфсиз бажарилишини, пахта хомашёсининг ғўза поясидан сифатли терилишини ва айникса, нобудгарчилиги кам бўлишини таъминлайди ва машина

кисмлари ва деталларининг ишончлилигини ва хизмат қилиш муддатини оширади.

Ёдда тутиш, болтли бирикмаларни мойлаш ва тортиш, тасмаларни ростлаш ва алмаштириш, ишчи қисмларни тозалаш ва носозликларни бартараф этиш бўйича **барча ишларни регламентга мувофиқ ва двигателнинг фақат ўчиқ ҳолатидагина ўтказиш зарур** (*пахта териш машинаси ишдан чиқиши,*

ишчилар жароҳатланиши эҳтимоли мавжуд).

Машинанинг алоҳида тизимлари ва механизмларини ростлаш

бўйича барча ишлар **катъий техник регламентга мувофиқ, хавфсизлик техникасига риоя қилган ҳолда ўтказилади.**

Пахтани механизациялаштирилган усулда териш жараёнида ифлосланган шпинделлар юзасини вақти-вақти билан тозалаб туриш зарур.

Шпинделларни қўлда тозалаш тақиқланади!
(*қўл шикастланиши мумкин*)

Шпинделларни тозалаш учун сопли махсус чўткалардан фойдаланиш зарур.

Пахта териш давомида бункерини ўз вақтида бўшатиб туриш керак.

Машина тўхтаб туришга қўйилганда унинг бункери ичида пахта хомашёсини қолдириш мумкин эмас (машина ўз-ўзидан ағдарилиб кетиши мумкин).

ИШЧИЛАР ЖАРОҲАТЛАНИШИНИ ОЛДИНИ ОЛИШ МАҚСАДИДА:

Бункер ағдарилаётган вақтда унинг тагида туриш,
қўтарилган бункер остида ишлаш

ТАҚИҚЛАНАДИ

Комбайн ҳаракатлана бошлашидан олдин огохлантирувчи сигнал бериш зарур.

Машина ҳаракатланаётганда рулни бошқарувсиз қолдириш мумкин эмас (ҳалокат юз бериши, ишчилар жароҳатланиши эҳтимоли мавжуд)

Машина ишлаб турган пайтда ва бошқа ерга хайдаб ўтиш вақтида унда бегона шахслар бўлмаслиги лозим.

Газ чиқариш қувурига учкун сўндиргич ва тўсувчи копламасини ўрнатмасдан ишлаш мумкин эмас (пахта даласи ва пахта териш комбайни ёниб кетиши мумкин).

Ёнилғи бакидан ва мой кувурларидан ёнилғи окишига йўл
қўйилмайди
(ёнгин чиқиши мумкин)

Челакдан ёнилғи куйишга рухсат
этилмайди!
(ёнгин чиқиши мумкин)

Ёнилғи бакини тўлдиришни фақат махсус ёнилғи
куювчи ходим ёрдамида амалга ошириш зарур.

Ерга тўкилган ёнилғи ёки мой
устига тупрок ёки қум сепиш керак.

Машина доимо соз ва тўлик
ҳолатдаги ўт ўчиргич ва белкурак билан
таъминланган ва бу асбоблар белгиланган
махсус жойга ўрнатилган бўлиши керак.

***Ўт чиққан тақдирда ёнаётган ёнилгини
сув билан ўчириш тақиқланади.***

Машина ёнида чекиш тақиқланади
(комбайн ўт олиши мумкин)

***Электр узатма тармоғи остида бункерни
қўтариш қатъиян ман этилади!
(электр токи уриши мумкин)***

Ишлар тунда бажарилаётган бўлса,
пахта териш машинаси соз ҳолатдаги
электр ёритиш асбоблари билан
жихозланган бўлиши керак.

Пахта териш машинасини шоссе
йўлларида хайдаб ўтиш «Йўл ҳаракати
қоидалари»га мувофиқ амалга оширилиши
керак.

Тепалик (тоғ)дан тушишда машинани тормоз ёрдамида бошқариб, фақат биринчи тезлик узатмасида ҳаракатланиш лозим.

Қия юзада турган машинадан тушиш зарурати туғилганда:

- блокировкаланган тормоз тепкиларини охиригача босиш ва қўл

тормозининг илгакли механизми билан маҳкамлаб қўйиш;

- двигателни ўчириш:

- биринчи ишчи тезлигига ростлаб қўйиш лозим.

Темир йўл семафори ёпиқлигида ёки поезд яқинлашаётганда темир йўлни кесиб ўтиш тақиқланади!

(йўл-транспорт ҳодисаси юз бериши, одамлар жароҳатланиши мумкин)

Темир йўлларни фақат белгиланган жойлардан ишчи тезликларда кесиб ўтиш мумкин.

Қўприклар орқали ёки улар тагидан ўтишдан олдин ўтиш имконияти мавжудлигига ишонч ҳосил қилинг.

Ҳалокат юз берган тақдирда дархол ёнилғи узатмасини бошқариш ричагини охиригача орқага ўтказиб двигателни тўхтатинг.

Иш тугатилгандан сўнг кейинги навбатчини машинада кузатилган барча носозликлар ҳақида огоҳлантиринг.

Совуқ тушганда ишлар тугатилгандан сўнг тизимдаги ва трактор двигателини совитиш тизимидаги сувни тўкиб юбориш зарур.